

Feitelijk wederhoor onderzoek *Water gewogen*, provincie Zuid-Holland

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
1.	Opsomming bovenaan pagina 5, bij 4 ^e punt.		Het concept meerlaagsveiligheid bestaat uit 5 lagen: laag 0 waterbewustzijn, laag 1 preventie, laag 2 ruimtelijke ordening/gevolgen beperking, laag 3 crisisbeheersing en laag 4 herstel. Laag 0 en 4 zijn later door de beleidstafel wateroverlast en hoogwater toegevoegd aan de oorspronkelijke 3 lagen.	De tekst is aangevuld met de opmerking “en waterbewustzijn (als integraal onderdeel).” We volgen hiermee de tekst van de betreffende beleidsbrief.
2.	Pagina 8 Bij hoge waterstand kan het overstroombare, niet ingepolderde ‘boezemland’ fungeren als ruimte voor extra waterberging		In theorie klopt dit. Maar in de praktijk is die bergingsruimte zeer beperkt.	De zin is geschrapt.
3.	Pagina 8 Toenemende verzilting bedreigt zoetwaterbuffers. Dat kan gevolgen hebben voor onder andere de watervoorziening in Delfland en de Rotterdamse haven.		Dit is voor een groter deel van Zuid-Holland het geval en niet alleen voor Delfland en de Rotterdamse haven. NB: de tekst klopt wel. Maar is wel een beetje uit zijn verband getrokken. Wellicht dat het zo staat in de rapporten van Defacto, maar wij vinden het net te kort door de bocht. Hier zouden we toch een aanpassing voorstellen: dat het gevolgen heeft voor de watervoorziening in de hele provincie.	De tekst is aangepast.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
4.	Pagina 12		<p>Wij controleren de veiligheid en hygiëne, dat is wat anders dan borgen. De locatiebeheerder moet daarvoor zorgen, wij controleren (dit wordt door de ODMH in opdracht van de provincie gedaan). Uitvoerende taken van provincie zijn (1) aanwijzen zwemlocaties in oppervlaktewater (2) controle veiligheid en hygiëne (3) bevoegd om negatief zwemadvies / verbod in te stellen en (4) communicatie daarover. Drie van vier zijn gedelegeerd aan ODMH.</p>	<p>De tekst is aangepast. De verwijzing naar het borgen van de veiligheid en de waterkwaliteit is geschrapt.</p> <p>De tabel in bijlage 1 is op basis van deze opmerking ook aangepast.</p>
5.	<p>Pagina 13</p> <ul style="list-style-type: none"> - vaststellen van omgevingswaarden voor regionale waterkeringen voor wateroverlast en waterveiligheid - vaststellen van omgevingswaarden voor de gemiddelde kans op overstroming per jaar van aangewezen gebieden vanwege de bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren 	<p>Hier staat het e.e.a. door elkaar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provincie stelt omgevingswaarde vast voor regionale waterkeringen - Provincie stelt omgevingswaarde vast voor wateroverlast uit het regionale watersysteem <p>Dit zijn de twee omgevingswaarden die de provincie Zuid-Holland vast heeft gesteld in de omgevingsverordening.</p>		<p>De tekst is aangepast.</p> <p>De tabel in bijlage 1 is op basis van deze opmerking ook aangepast.</p>
6.	Pagina 18 Vraag		<p>Vraag: Ziet de provincie een verschil tussen de rol van gebiedsregisseur en van gebiedsautoriteit? Hoe omschrijft zij de verschillende rollen?</p>	<p>Dank voor de beantwoording. De reactie heeft niet geleid tot</p>

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
			<p>De term 'gebiedsautoriteit' komt uit de opdracht van de toenmalige minister van VRO aan de provincies om een Ruimtelijk Voorstel op te stellen. Die terminologie is overgenomen. Dit is verder niet inhoudelijk uitgewerkt, ook niet door het Rijk. Deze vraag kunnen wij dus niet beantwoorden. De term 'gebiedsautoriteit' veronderstelt een zekere mate van doorzettingsmacht ten opzichte van andere partijen bij integrale processen en keuzes. Deze rol is echter nergens vastgelegd. De term 'gebiedsregisseur' past o.i. beter bij de rol die de provincie in de praktijk op zich neemt in de samenwerking met de vele andere (gebieds-)partijen en stakeholders, met uiteraard wel gebruikmaking van het eigen ruimtelijke instrumentarium waar dat van toepassing is.</p>	<p>aanpassingen van bevinding 3.</p>
7.	Pagina 19 onder punt 5 Zin boven a en bij punt c		<p>Zoals in het gesprek toegelicht: In het huidige RWP (geldig tot 2027) zijn de onderwerpen recreatie, vaarwegen en bodemdaling als een service opgenomen in het document. Het RWP is een uitsnede van het omgevingsbeleid. Dus deze onderwerpen hebben daar ook hun eigen plek. Voor het nog op te stellen RWP is de keuze gemaakt om die onderwerpen niet meer als service op te nemen in het RWP (omdat ze dus ook hun eigen plek hebben in het omgevingsbeleid).</p>	<p>De tekst van bevinding 5 en subbevinding 5c is aangepast.</p>
8.	Pagina 19 onder d		<p>In de startnotitie voor het RWP staan de onderwerpen benoemd waarop wijzigingen komen. Deze startnotitie heeft het onderzoek van de RR gekruist. Op onder andere de KRW worden wel degelijk inhoudelijke wijzigingen verwacht.</p>	<p>De tekst van bevinding 5 en subbevinding 5d is aangepast en aangevuld met informatie uit de startnotitie.</p>
9.	<i>Vervallen, was gelijk aan nr 7</i>			

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
10.	Pagina 20		<p>Naast de beleidsevaluatie voor beleidsdoel 5.3, die nu loopt is in 2023 is een evaluatie van beleidsdoel 7.3 uitgevoerd, waaronder naar de beleidskeuze 7.3.2. Klimaatadaptatie. Het doel van deze evaluatie is inzicht geven in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de concernopgave klimaatadaptatie en van beleidsdoel 7.3 van de provincie Zuid-Holland. Beleidsdoel 7.3 luidt als volgt:</p> <p>Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering en bodemdaling. Het beleidsdoel is de uitwerking van de ambitie van de provincie Zuid-Holland op het gebied van klimaatadaptatie. De ambitie (het einddoel) sluit aan bij het doel uit nationaal beleid, namelijk dat de provincie Zuid-Holland in 2050 klimaatbestendig is ingericht. Dit einddoel kan alleen worden bereikt als klimaatbestendig handelen is verankerd in het beleid en handelen van de provincie Zuid-Holland (tussendoel).</p>	<p>De tekst van bevinding 4b is aangevuld en bevinding 6b is toegevoegd om de evaluatie van beleidsdoel 7.3 te noemen.</p>
11.	Pagina 20 monitor leefomgeving		<p>De monitor Leefomgeving is opgesteld op verzoek van Provinciale Staten met als doel om inzicht te geven in de situatie in het veld. Voor water is het altijd moeilijk om goede indicatoren te benoemen. Als provincie stellen wij de kaders. Waterschappen voeren vervolgens uit. Vaak duurt het lang voordat buiten daadwerkelijk een verandering is waar te nemen, een voorbeeld is waterkwaliteit. Voor regionale keringen kan in beeld worden gebracht welke of hoeveel voldoen aan de omgevingswaarde. Voor PS is het echter niet mogelijk om te sturen, immers de waterschappen bepalen hoe en wanneer een kering wordt aangepakt.</p>	<p>De toelichting op de <i>Monitor Leefomgeving</i> en het benoemen van goede indicatoren is in de bevinding toegevoegd.</p>
12.	Pagina 20 KRW		<p>De informatie hier klopt. Echter we vragen ons wel af of deze informatie nodig is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.</p>	<p>De toestand van de KRW-waterlichamen is in het rapport opgenomen om</p>

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
			De KRW en de ruimtelijke keuzes hebben naar onze mening niet heel veel samenhang.	inzicht te geven in de urgentie van de wateropgaven. De Rekenkamer verwijst hierbij enkel naar bestaande rapportages.
13.	Pagina 21 punt 8a		<p>Het niet halen van de KRW doelen is niet het gevolg van capaciteitstekort bij de provincie. Het halen van de KRW doelen is een collectieve opgave voor alle overheden.</p> <p>Met betrekking tot de capaciteit voor de KRW in de provincie is er al veel gebeurd na het onderzoek van de (OAA). Zo is de personele capaciteit uitgebreid en zijn er aanvullende financiële middelen vrij gemaakt.</p>	Bevinding 8a is aangepast om dichter bij de conclusies van de OAA te blijven, en bevinding 8d is toegevoegd om de uitbreiding en aanvullende middelen te benoemen.
14.	Pagina 24 punt 12		<p>Wij vinden dit wel een beperkte weergave dat de provincie zich vooral richt op haar wettelijke taken, waardoor inzet op bv. waterbesparing beperkt is.</p> <p>Vanuit alleen de water-afdeling bezien is dat wel correct. Maar o.a. vanuit ruimtelijk-economisch beleid en de aanpak van Groene Cirkels zet Provincie Zuid-Holland wel degelijk in op sturing op watergebruik voor economische activiteiten. Dit beleid dient nog wel verder invulling te krijgen. (Bron: Ruimtelijk Economische Visie Zuid-Holland.)</p> <p>Verder is gedeputeerde Arne Weverling is op persoonlijke titel aangesloten bij het landelijke initiatief Waterzuinige Wijken, waarbij richting Rijk het belang van waterbesparende maatregelen bij nieuwbouw (bv. grijswatersystemen) onder de aandacht wordt</p>	In de bevinding is aangegeven dat het 'vanuit de waterafdeling' betreft en verwezen naar bijdragen vanuit economie en Groene Cirkels.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
			gebracht. Dit vraagt echter aanpassing in het Bouwbesluit door de minister. Provincies zijn daartoe niet bevoegd.	
15.	Pagina 24, onder 12e		In de Herziening '25 zitten wel voorstellen om de weging van het waterbelang te versterken. Zowel als het gaat om locatie-keuze voor nieuwe bouwlocaties, als in de vorm van concrete prestatie-eisen in de verordening. Daarnaast krijgen de waterschappen een sterkere positie in het beoordelingsproces van zowel locatiekeuze als toepassing van de prestatie-eisen.	De bevinding is aangevuld.
16.	Pagina 26 14b	De zin: "... omdat concrete projecten en maatregelen wachten op het aandeel van het Rijk" moet gezien worden dat gewacht wordt op de afspraken die Rijk en regio maken in de loop van 2026 over de restopgave (8° NAP).		De bevinding is aangepast.
17.	Pagina 27 onder 16	Toevoegen: f. Onderdeel van de opdracht 'Water en Bodem Sturend' is het aanpassen van het provinciale Omgevingsbeleid zodanig dat het rekening houden met (de grenzen aan de maakbaarheid van) het water- en bodemsysteem doorwerking krijgt in ruimtelijke afwegingen. In de lopende herziening '25 zijn daarvoor voorstellen gedaan voor aanpassing op beleidsprestatieniveau in Hoofdstuk 6 van de Omgevingsvisie, Omgevingsprogramma en in de Verordening. Naar verwachting worden deze wijzigingen na de zomer '26 van kracht.		Een verwijzing naar bevindingen 27 tot en met 30 over 'water en bodem sturend' in de Herziening 2025 is toegevoegd.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
18.	Pagina 27 onder 17	<p>“De provincie geeft bestuurlijk aan dat in het omgevingsbeleid de verschillende belangen gelijkwaardig zijn ten opzichte van elkaar”.</p> <p>Wijzigen in:</p> <p>De provincie geeft bestuurlijk aan dat in het omgevingsbeleid verschillende belangen altijd ten opzichte van elkaar moeten worden afgewogen.”</p>	<p>Dit is niet correct: belangen moeten altijd tegen elkaar worden afgewogen, maar zijn nooit gelijkwaardig: in sommige gevallen weegt het ene belang zwaarder dan het andere en dat kan per situatie anders zijn.</p> <p>Deze belangenafweging moet wel altijd plaatsvinden. De provincie weegt de verschillende belangen idd per concreet project en op strategisch niveau. In de Ruimtelijke Koers heeft het bestuur expliciet aangegeven dat het water- en bodembelang in die belangenafweging een zwaarder gewicht toegekend moet krijgen: ‘Water en bodem nog meer sturend te hanteren voor toekomstbestendige ontwikkeling van ZH’..</p>	De tekstuele aanpassing is overgenomen.
19.	Pagina 27 en 28	<p>Onder punt 17 wordt ‘integraal afwegingsoverleg’ genoemd. Dit heet integraal afweegoverleg</p> <p>Verder wordt gezegd dat de regietafel halfjaarlijks is. Dit overleg is ieder 2 maanden.</p>		De bevinding is aangepast.
20.	Pagina 28 punt c		<p>Medewerkers op het gebied van water zijn niet slechts ‘aanwezig’ bij beide overleggen: Water is op managementniveau (AOG’s en AON’s) volwaardig deelnemer aan deze overlegtafels.</p> <p>NB: voor de AOG’s en AON’s water is dit wel een nieuwe positie in het interne speelveld voor integrale afwegingen. Deze rolinvulling vraagt nog verdere ontwikkeling.</p>	In de bevinding is ‘aanwezig zijn’ aangepast naar ‘deelnemen’ en ‘medewerkers’ naar ‘ambtelijk opdrachtgevers en opdrachtnemers’.
21.	Pagina 28 punt 18	<p>Verzoek om ook in de tabel en tekst duidelijk aan te geven welke cijfers uit welk stuk komen. Nu is het een opsomming waaruit de cijfers zijn gehaald en dat maakt het toch beetje zoekplaatje</p>		De voetnoot is beperkt tot de Jaarstukken 2024 en Begroting 2025 en aangevuld met een toelichting van welke cijfers uit welk stuk komen.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
22.	Pagina 29 onder d	<p>Toevoegen:</p> <p>e. Voor uitvoering van de opdracht 'Water en Bodem Sturend' is apart budget vrijgemaakt (500.000 per jaar tot en met 2027). Deze middelen zijn nu nog onderdeel van 5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast, maar zullen met ingang van Begroting 2027 worden overgeheveld naar een aparte beleidsprestatie in hoofdstuk 6 van de begroting (Na vaststelling van de beleidsherziening '25).</p>		De bevinding is aangevuld.
23.	Pagina 29/30		<p>In het kader van verantwoording is in de begroting gerapporteerd over de generieke deeltesten voor de grondwaterlichamen. De doorwerking van de lokale deeltesten voor grondwater niet meegewogen in de aantallen. Het toepassen van het one-out-all-out principe voortkomend uit de Kader Richtlijn Water staat op landelijk niveau nog ter discussie. In de verantwoording begroting is deze doorwerking niet meegewogen.</p> <p>In de KRW-tussenbalans zijn, ten behoeve van het signaleren van doelgaten als basis voor te nemen maatregelen, de lokale deeltesten voor grondwater wel meegewogen. Via one-out all out vallen de scores voor grondwaterlichamen anders uit. De lokale doorwerking van de scores, betekent niet dat het gehele grondwaterlichaam niet voldoet, dit hangt samen een lokale opgave en het toepassen van one-out all-out.</p>	De zin over afwijkende aantallen is uit de hoofdbevinding geschrapt en de reden voor de afwijkende aantallen in de begrotingsrapportage toegevoegd aan subbevinding 19a.
24.	Pagina 30 punt c/d/e	<p>Inhoudelijk kloppen deze punten. In aanvulling Voor 7.3.2 Klimaatadaptatie is de 'Monitor Klimaatadaptatie Zuid-Holland' ontwikkeld (online te raadplegen) die inzicht geeft in de beleidseffecten op</p>	<p><u>Monitor Klimaatadaptatie Z-H - Provincie Zuid-Holland</u></p>	De bevinding is aangevuld.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		<p>het gebied van klimaatadaptatie in Zuid-Holland. Deze wordt in 2026 geupdate op basis van geactualiseerde data.</p>		
25.	Pagina 31 punt 21	<p>Zin "Toekomstige kosten van waterbelangen worden weinig meegenomen in belangenwegingen in vergelijking met economische groei, woningbouw en energietransitie" iets nuanceren. Naar "Toekomstige kosten van waterbelangen worden steeds vaker meegewogen in beleidsbeslissingen. Wel blijkt dat het financiële belang vaak zwaar weegt in het rond krijgen van concrete business-cases"</p>	<p>De bewustwording in het meenemen van water"belangen" en de afnemende maakbaarheid van water in afwegingen voor andere beleidsterreinen zoals woningbouw, energietransitie is steeds meer aanwezig binnen de provincie. Voor PZH geldt dat het financiële belang zeker niet vóór het maatschappelijke belang gaat, waarbij water een groot gewicht toegekend krijgt.</p> <p>Wat we in de praktijk wel zien is dat bij projecten de financiële businesscase voor de benodigde maatregelen niet rondkomt. Een belangrijke factor daarin is dat in de huidige financieringssystematiek de maatschappelijke waarde van de benodigde watermaatregelen niet wordt meegenomen in een financiële businesscase.</p> <p>De provincie kan die kosten niet volledig dragen en is daarom ook afhankelijk van de bereidheid van andere partijen, medeoverheden of het Rijk om te investeren.</p> <p>Voorbeeld waarin hierdoor concessies gedaan moesten worden t.a.v. wateropgaven is het besluit om geen gescheiden watersysteem toe te passen in de nieuw te bouwen wijk Valkenhorst. De provincie heeft zwaar gelobbyd om dit wel in de businesscase op te kunnen nemen, echter helaas zonder het gewenste resultaat.</p>	<p>De bevinding is aangepast en aangevuld op basis van de tekstuele en inhoudelijke opmerkingen.</p>
26.	Pagina 32 punt 23	<p>Tikfout verstellijking mz verstedelijking</p> <p>Toevoegen</p> <p>d. In de lopende Herziening '25 voor het Omgevingsbeleid wordt de 'Klimaatonderlegger voor</p>		<p>De tikfout is aangepast. Aan subbevinding 23c is een verwijzing naar bevindingen 28 tot en met 30 toegevoegd voor de toepassing van de</p>

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		bouwen' opgenomen in het Omgevingsbeleid t.b.v. locatiekeuze (visie en programma) en bij het bepalen van de prestatie-eisen (verordening).		<i>Klimaatonderlegger</i> in de Herziening 2025.
27.	Pagina 33 punt 24b	Herformuleren: In het Ruimtelijk Arrangement heeft de provincie met het Rijk de afspraak gemaakt om de WBS Onderlegger te benutten bij het maken van ruimtelijke afwegingen in de NOVEX-gebieden...	NOVEX = samenwerking tussen Rijk, Provincie en andere partijen. Het is dus niet alleen de provincie die de onderlegger moet gebruiken.	De bevinding is aangepast.
28.	Pagina 33 punt 22.c	Bevinding 22 gaat over de kosten van de landbouwsector als het peil omhoog gaat. Punt 22c gaat echter niet over dit onderwerp en staat los van de rest van deze bevinding.		De bevinding gaat over de omgang met (toekomstige) kosten van waterbelangen. Aan de bevinding is toegevoegd dat 22c 'in het algemeen' geldt.
29.	Pagina 33 punt 24	Toevoegen: d. De WBS Onderlegger is ook een belangrijk hulpmiddel om invulling te kunnen geven aan de nieuwe beleidskeuze 'Ontwikkelingen houden rekening met water en bodemsysteem' en de aanscherping van de verordening dat 'ontwikkelingen >1000m2 moeten bijdragen aan een robuust water- en bodemsysteem. Beide worden na besluitvorming door PS (voorzien zomer '26) van kracht.		Deze toevoeging is niet overgenomen, omdat 'water en bodem sturend' in de herziening wordt toegelicht in bevindingen 28 tot en met 30
30.	Pagina 34	Herformuleren. Lijkt nu alsof de tekst vooral gaat over provinciale infrastructuur. Inzet provincie om d.m.v. stresstesten kwetsbaarheden in beeld te brengen en risicodialogen in gang te zetten is veel breder.	De provincie heeft de resultaten van alle stresstesten voor ZH gebundeld in de Klimaatatlas. Dit betreft niet alleen de stresstest voor de eigen infrastructuur, maar ook kwetsbaarheden op andere terreinen en voor andere partners (bv. gemeenten). De Provincie	De bevinding is aangevuld.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		<p>Provincie pakt daarbij ook haar verantwoordelijkheid om inliggende gemeenten hierin te stimuleren en ondersteunen.</p> <p>Provincie werkt hierin sinds 2018 ook intensief samen met de 7 inliggende waterschappen.</p>	<p>helpt sinds 2018 bij in het ontwikkelen en uitvoeren van stresstesten en biedt daarbij belangrijke kennisbasis en inzichten over kwetsbaarheden voor gemeenten en andere partijen als basis voor hun eigen inzet en beleid.</p> <p>De provincie Zuid-Holland heeft ook als eerste provincie een bovenregionale stresstest uitgevoerd n.a.v. de Limburgbui in 2021 i.s.m. Deltares. Die ontwikkelde systematiek is vervolgens landelijk model geworden voor de uitvoering van bovenregionale stresstesten in NL. Het in beeld hebben van de risico's op wateroverlast kan ook helpen in het maken van belangenafwegingen</p>	
31.	Pagina 34 termijn in de praktijk niet uitvoerbaar vindt en dit heeft aangegeven bij het Rijk		Het klopt dat we die termijnen moeilijk vinden. Echter, we zijn en blijven daarover in gesprek met het Rijk.	In de bevinding is 'niet uitvoerbaar' aangepast naar 'moeilijk uitvoerbaar' en 'heeft aangegeven bij' naar 'hierover in gesprek met'.
32.	Pagina 34 punt 25d		Graag de naam van de gemeente niet noemen. Dit is slechts als een voorbeeld genoemd van een opvallende conclusie. Hierover zijn nog geen gesprekken geweest met gemeente.	De bevinding is aangepast.
33.	Pagina 35 punt 26, inleidende alinea en onder c.	Graag schrappen: ' maar de provincie laat in het midden welke overheid welke keuzes moet maken'.	Het Ruimtelijk Arrangement is daarvoor ook niet de plek. Het Rijk en Provincie hebben allebei hun eigen bevoegdheden. Punt in het Ruimtelijk Arrangement is dat het Rijk in haar eigen bevoegdheden ook Water en Bodem prioriteit geeft.	Het zinsdeel is geschrapt.
34.	Pagina 35 onder punt 26a.	Wij missen hierin dat PS in de nieuwe Koers expliciet hebben vastgelegd dat 'water en bodem nog meer sturend gehanteerd zullen worden voor een toekomstbestendige ontwikkeling van ZH'. Graag toevoegen.	Dit was een cruciale koerswijziging en basis voor de wijzigingen in ons Omgevingsbeleid en ruimtelijke afwegingen die inmiddels in gang zijn gezet.	Bevinding 26a is aangevuld, evenals hoofdbevinding 27.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
35.	Pagina 36 onder d en e	Toevoegen dat dit uitgangspunt in de Herziening '25 voor het Omgevingsbeleid verder is uitgewerkt en – naast de huidige positie in H5 over Water – met ingang na de zomer '26 een versterkte positie krijgt in H6 over Ruimtelijke Ontwikkelingen.		Niet overgenomen, dit komt in de hierop volgende bevindingen aan de orde.
36.	Pagina 36 Punten 27-30 Herziening omgevingsbeleid		<p>We vinden het lastig dat er in de nota een vergelijking wordt gemaakt tussen de verschillende tussenproducten die toewerken naar de herziening van het omgevingsbeleid.</p> <p>Het klopt natuurlijk dat daar dingen in wijzigen, dat heeft alles te maken met de politieke keuzes die worden gemaakt.</p> <p>Maar we vragen ons af of het nodig is om daar zo diep op in te gaan.</p> <p>Immers, deze vergelijking was niet gemaakt als we het omgevingsbeleid al hadden herzien.</p>	<p>In bevinding 29 wordt er verwezen naar het eerdere tussenproduct van de <i>Internetconsultatie</i>, om vast te stellen dat er in de <i>Ontwerp Omgevingsvisie</i> voor een andere en minder sturende formulering is gekozen. Dit is ook het geval in vergelijking met andere plaatsen in het beleid, niet uitsluitend in vergelijking met de <i>Internetconsultatie</i>. De verwijzing is behouden.</p> <p>Op één andere plek werd verwezen naar de <i>Internetconsultatie</i>, in bevinding 32b. Deze verwijzing is geschrapt op basis van opmerking 41.</p>

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
37.	Pagina 37 Ook voegt zij toe dat waar buitendijkse ontwikkelingen zijn toegestaan, de provincie van gemeenten vraagt rekening te houden met de risico's van 'overstromingen, nu en bij een veranderend klimaat'		Dit voegen wij niet toe t.o.v. eerder beleid. We hebben dit al lang in het beleid staan. Echter, we hebben in eerdere herzieningen het beleid dat voorheen expliciet over buitendijks ging, nu verankerd in een meer algemeen verordeningartikel.	De bevinding is aangepast.
38.	Pagina 38 Punt 29f	Niet correct: Een aantal gemeenten zijn inderdaad kritischer en hebben een voorkeur voor meer beleidsvrijheid. Er zijn echter ook veel gemeenten die aangeven wel blij te zijn met de aanscherping van het provinciale beleid.		De bevinding is aangevuld.
39.	Pagina 39 punt 31	Provincie was ook initiatiefnemer voor dit Convenant Klimaatadaptief Bouwen.		De bevinding is aangevuld.
40.	Pagina 39 onder c	Graag aanpassen naar: Heeft het Rijk haar visie en de Leidraad grotendeels overgenomen in de landelijke handreiking Maatlat voor de groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving		De bevinding is aangepast.
41.	Pagina 40 Punt 32b	De oppervlaktebeperking is in het Ontwerp toegevoegd om praktische redenen: als dit artikel ook	Zonder beperking zou dit voor bijvoorbeeld een schuurtje, dakkapel of klein perceel ook gelden.	De zin over oppervlaktebeperking in

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		op alle kleine ontwikkelingen toegepast zou moeten worden, zou er een onhanteerbare workload ontstaan voor planbeoordeling en plantoetsing.	Betreft dus vooral een technische wijziging t.o.v. de internetconsultatie. Geen inhoudelijke wijziging.	subbevinding 32b is geschrapt.
42.	Pagina 40 punt 33 inleidende alinea	De provincie neemt nog geen stevige instructies op in de verordening vanwege de grote complexiteit van dit vraagstuk. Het gaat daarbij niet alleen om gevestigde belangen, maar ook omdat dit kan leiden tot bijvoorbeeld verslechtering waterkwaliteit, meer risico's op wateroverlast en een te grote watervraag in droge periodes. Deze onderlinge strijdigheden van waterbelangen zelf, maken een eenzijdige keuze over verhogen waterpeil te complex om nu al stevige instructies op te nemen. Met de wijzigingen in de verordening zoals voorgesteld in de Herziening '25 wordt verdere bodemdaling in ieder geval niet versneld en gestabiliseerd.		De bevinding is aangevuld en vanwege de uitbreiding is subbevinding c opgesplitst in c en d.
43.	Pagina 41 na punt 33, voor punt 34	Toevoegen als kopje? Diepe delen vrijhouden van bebouwing Belangrijk uitgangspunt in de WBS-brief van de minister.	Wij missen een duiding van het belang van de nieuwe beleidskeuze 6.2.1 Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling. Daarin wordt bepaald dat in Zuid-Holland de huidige open ruimte wordt beschermd tegen verdere bebouwing in het belang van o.a. een robuust water en bodemsysteem. De open ruimte die hierdoor beschermd wordt, betreft ook het gebied met de diepste polders in ZH, waar dus niet gebouwd mag worden. Hiermee geven wij als provincie concreet uitvoering aan het WBS-uitgangspunt van het Rijk dat 5-10% van de diepste polders niet bebouwd mag worden.	Informatie over beleidskeuze 6.2.1 is toegevoegd in bevindingen 29 en 32. Deze bevindingen lopen de herziening van achtereenvolgens omgevingsvisie, -programma en -verordening langs.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
44.	Pagina 42 In inleidende alinea en onder punt d	In inleidende alinea staat "provincie ziet in RWP mogelijk heden voor combinaties". Graag aanpassen naar: de provincie beschrijft / benoemt in het RWP relaties tussen beleidsterreinen. "in de herziening streeft de provincies naar functiecombinaties zoals drinkwater en natuur", dat streven stond al voor de herziening '25 in het RWP.		De bevinding is aangepast.
45.	Pagina 42 Punt 35d	Hier wordt gesproken over een hoogspanningsstation, dit moet zijn een onderstation.	Hoogspanningsstation was misschien wel zo genoemd in het gesprek, maar het gaat om een onderstation. Dit is een specifiek en gebiedsgericht voorbeeld en is niet generiek bedoeld.	De term 'hoogspanningsstation' is gehandhaafd op basis van de intentieverklaring van 13 februari 2026.. Aan de bevinding is 'specifiek' toegevoegd aan 'voorbeeld'.
46.	Pagina 44 punt 36 a	Het deltaprogramma zoetwater mist hier in de opsomming. Later wordt dit wel benoemd. Kennisprogramma Zeespiegelstijging staat formeel los van het Deltaprogramma maar heeft wel een sterke link met het Deltaprogramma en DPRD in het bijzonder..		Het thema Zoetwater en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging zijn toegevoegd.
47.	Pagina 44 punt 37 c	NB: waarschijnlijk is de pagina en nummervwijzing niet correct. Onderstaande opmerking gaat over het Deltaprogramma. Je ziet dat in de programma's nu, maar zeker ook de komende jaren meer (provinciale) inzet vraagt om de programma's te kunnen uitvoeren.		Op basis van de reactie is hoofdbevinding 36 en subbevinding 36c aangevuld.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
48.	Pagina 45 De provincie heeft er soms moeite mee om als gezamenlijke provincies een standpunt te formuleren via het IPO, omdat de belangen van haar eigen regio kunnen botsen met die van andere regio's in andere provincies.	Voor de provincies is het soms ingewikkeld om een gezamenlijk standpunt te formuleren omdat de regionale situatie niet gelijk is. Wij kwalificeren die niet als moeite.		De tekst is aangepast.
49.	Pagina 45-46 Punt 37b-c	<p>De ambtelijke adviescommissies wordt altijd voorafgegaan door een Cockpit Water en Bodem, waarin de watermanagers van de provincies deelnemen. Doel is dat deze cockpit de Water- en bodemonderwerpen goed en strategisch positioneert in de brede ruimtelijke agenda van de AAC en BAC RenL.</p> <p>Expertgroepen: wateroverlast en klimaatadaptatie toevoegen. Deelname vanuit provincie door inhoudelijke experts water, WBS en klimaatadaptatie.</p> <p>Doorwerking van de wateropgaven in het ruimtelijke domein wordt vooral besproken in de Ruimtelijke lijn van de IPO structuur. Bijvoorbeeld in het kader van</p>		De bevinding is deels aangevuld met informatie over de cockpit en expertgroepen. Niet alle opmerkingen zijn overgenomen vanuit overwegingen van omvang en afbakening van de bevinding.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		<p>randvoorwaarden voor woningbouw of economie, input voor de Nota Ruimte of Ruimtelijke Arrangementen. Belangrijke expertgroepen daarvoor zijn het Ruimtelijk Beraad en de werkgroep Wonen. Doorwerking van de wateropgaven in het landelijk gebied, zoals bijvoorbeeld peilopzet of watervraagstuk landbouw, komen aan de orde in de IPO-lijn Landelijk Gebied, met bijbehorende werkgroepen. Aan deze werkgroepen nemen geen waterexperts deel, inbreng van de waterexpertise verloopt via interne afstemming met collega's ruimte, wonen of ZH-PLG.. Met het toegenomen gevoel van urgentie om die doorwerking te organiseren, wordt dat soms als omslachtig ervaren. De benodigde interne afstemming gebeurt niet altijd tijdig.</p> <p>Voor de IPO-inzet zijn vastgestelde 'bestuurlijke opdrachten' leidend. Zowel de bestuurlijke wateropdrachten, als de bestuurlijke ruimtelijke opdrachten zijn relevant.</p>		
50.	Pagina 46 Punt 37 c		Naast het hier genoemde position paper waterkwaliteit zijn ook andere position papers opgesteld over o.a. drinkwater en klimaatadaptatie.	De bevinding is aangevuld.
51.	Pagina 46 Punt 38b provincie werkt aan fysieke maatregelen	Dat doen we samen met de partners in het DP. Wij faciliteren, maar het fysieke werk doen de waterschappen.		Toegevoegd is dat de provincie 'mee' werkt.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
52.	Pagina 47 punt 39a	zijuitvoeren moet spatie tussen		De tekst is aangepast.
53.	Pagina 47 Vraag		<p>Vraag "Geeft de provincie in haar zienswijze op de Ontwerp Nota Ruimte aan wat zij van het Rijk op het gebied van water en bodem nodig heeft?"</p> <p>Onze zienswijze voor de Nota Ruimte:</p> <p>Gebruik water en bodem als fundament</p> <p>Het fundament van onze provincie is het water- en bodemsysteem. Wij pleiten ervoor om water en bodem als nationaal sturingsprincipe te behouden. De klimaatverandering en een toenemende druk van activiteiten op het bodem- en watersysteem, leidt tot steeds meer technische problemen en oplopende maatschappelijke kosten. Opgaven zoals waterkwaliteit, waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid, wateroverlast en verzilting zijn niet allemaal meer technisch oplosbaar. Bij ongewijzigd beleid bestaat het risico dat de rekening wordt doorgeschoven naar toekomstige generaties. Voldoende schoon en zoet (drink)water is essentieel voor mens, natuur en economie, ook specifiek voor onze kustgebieden die op termijn zullen verzilten. Een tekort aan de aanvoer van voldoende zoetwater betekent onzekerheid voor landbouw, economie, scheepvaart, woningbouw en verstedelijking. Daarom vragen we het Rijk om ruimte te geven aan een robuust water- en bodemsysteem én niet af te wentelen op de toekomst. Wij zouden in de Nota Ruimte graag verduidelijkt zien hoe uitwerking wordt gegeven aan een</p>	<p>Bevinding 40 is toegevoegd over de zienswijze van de provincie.</p> <p><i>Vanwege de toegevoegde bevinding is de nummering van de bevindingen in deze tabel aangepast, die van de paginanummers niet.</i></p>

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
			<p>gezonde en veilige leefomgeving, aangezien de doelen en normen vanuit de Kaderrichtlijn water, de klimaatdoelen voor 2030 en stikstof vooralsnog buiten bereik lijken te blijven.</p> <p>Verder hebben wij meer in detail opmerkingen gemaakt waar wij meer inzet/betere keuzes wensen van het Rijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - investeren in een robuust groenblauw netwerk, dat essentieel is voor waterberging, verkoeling, recreatie en het herstel van biodiversiteit en natuurdoelen. - Geef water en bodem een stevige basis als leidraad voor de inrichting van Nederland - Steun de regio's bij inzet van ruimtelijke instrumentarium voor regionaal water- en bodemsysteem - Wees volledig in het benoemen van de zoetwaterbuffers (Brielse Meer, Hollandsch Diep en Lek en Hollandse IJssel worden niet genoemd). - Impact van wijziging in de zoetwaterverdeling en verhogen waterpeilen in veenweidegebied. - Aanwijzen van gebieden voor een (dubbel)functie "veenlandbouw/ hoogwaterlandbouw" - Impact van verzilting op de Duin- en Bollenstreek (verzilting in de Delta en vernatting Veenwiden worden wel benoemd) - Heroverweeg uw keuze om grote nieuwe watervragers in het verziltende kustgebied te plannen - Zorg voor werkbare regels en handelingskader voor infiltratie van (hemel-)water 	

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
54.	Pagina 47/48 Regionale samenwerking		<p>Wij missen hier de structurele samenwerking die we op strategisch ambtelijk en op bestuurlijk niveau hebben opgebouwd met de gemeenten en waterschappen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Via de DPRA-werkregio's met gemeenten (nu nog een lichte vorm gericht op de specifieke DPRA-doelen. De waterschappen nemen deel in hun eigen regio's. - Het organiseren van bredere watertafels voor meer bestuurlijk/strategische samenwerking op de wateropgaven wordt momenteel onderzocht. - Via de bestuurlijke samenwerking met de commissie Ruimte en Water van de Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen. Deze samenwerking is sinds 2018 informeel gestart, maar krijgt komend jaar een formelere status via een bestuurlijke Strategische SamenwerkingsAgenda. Vanuit deze samenwerking zijn o.a. tot stand gekomen: <ul style="list-style-type: none"> o Convenant Klimaatadaptief Bouwen en de Leidraad o De Klimaatonderlegger o Uitwerking van het Ruimtelijk Voorstel en Herziening Omgevingsbeleid o De Water en Bodem Sturend onderlegger <p>Voor de samenwerking met de waterschappen op het gebied van water, ruimte en klimaatadaptatie organiseert de provincie elke drie weken een overleg op strategisch niveau. De bestuurders komen 4x per jaar bij elkaar.</p> <p>Wij missen hier de structurele samenwerking die we hebben met de drinkwaterbedrijven op ambtelijke en bestuurlijk niveau</p>	<p>Bevinding 43 is aangevuld op basis van de informatie over samenwerkingsverbanden met waterschappen, gemeenten en drinkwaterbedrijven.</p>

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
			<ul style="list-style-type: none"> - Vier keer per jaar vindt ambtelijk overleg (tactisch/strategisch) met de Zuid-Hollandse drinkwaterbedrijven plaats genaamd het 3ZH overleg. - Op ambtelijk niveau vindt er meerdere keren per jaar plaats met de drie drinkwaterbedrijven over de actieplannen beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2030 - Op ambtelijk en bestuurlijk niveau werkt de provincie nauw samen met Oasen en Dunea om voor de periode na 2030 nieuwe drinkwaterwinningen te realiseren. - De provincie betreft de drinkwaterbedrijven actief bij de beleidsverkenning drinkwatervisie 2050 die de provincie aan het uitwerken is. - In het kader van het uitvoeringsprogramma gebiedsdossiers worden jaarlijkse gebiedsgesprekken gevoerd met drinkwaterbedrijven, omgevingsdiensten, waterschappen en gemeenten om de voortgang van de maatregelen te bespreken. <p>Verder is belangrijk te noemen de ontwikkeling van de Bestuurlijke Tafels Ruimte, waarop met gemeenten en waterschappen – verdeeld over vijf regionale tafels – integrale gesprekken worden gevoerd over de grote ruimtelijke opgaven. Water en Bodem Sturend is de onderlegger waarop deze gesprekken plaatsvinden. Uiteindelijk is doel is dat er voor elk van deze regio's een integraal gebiedsprogramma wordt vastgelegd in het Omgevingsbeleid.</p>	

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
55.	Pagina 51, punt 45		Zie opmerking bij punt regionale samenwerking.	
56.	Pagina 51, punt 45 De provincie geeft aan dat grote gemeenten en gemeenten met veel tuinbouw- en andere agrarische bedrijven redelijk op de hoogte zijn van hun taken op het gebied van waterkwaliteit. Bij kleine gemeenten zonder dit type bedrijvigheid is dat minder het geval. Hier speelt mee dat in kleine gemeenten vaak één ambtenaar werkzaam is op het gebied van water en over alle wateronderwerpen gaat, van riool tot het contact met het waterschap.		Wij denken dat dit wat uit zijn verband is geraakt en dit niet een specifieke relatie met waterkwaliteit heeft Algemeen zien we dat grotere gemeenten meer capaciteit hebben om hun gemeentelijke watertaken goed uit te voeren. En dat bij kleinere gemeente vaak weinig capaciteit beschikbaar is.	De bevinding is veralgemeeniseerd naar enkel 'grote gemeenten' en 'water' in plaats van 'waterkwaliteit'.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
57.	Pagina 52 punt 47	<p>Deze passage bevat enkele onjuistheden. De provincie zoekt niet mee met Delfland naar potentiële locaties, het waterschap draagt mogelijke locaties aan en de provincie kijkt naar de ruimtelijke inpassing van potentiële locaties en bevordert mogelijkheden voor combinaties met natuur en recreatie.</p> <p>Ook de zin 'vervolgens moeten gemeenten betrokken worden' klopt niet, tegelijk met de provincie is het waterschap al in gesprek met gemeenten.</p>	<p>De uitspraak dat de provincie de afgelopen jaren kennis van het zoeken naar waterbergingslocaties is kwijtgeraakt verdient enige nuance. Informatie over het realiseren van waterberging is nog wel degelijk aanwezig, maar dan bij andere opdrachten zoals recreatie en natuur. Dit sluit ook aan bij de bevindingen uit de Nieuwe Driemanspolder waarbij Rijnland veel contact had met provinciale collega's natuur, ruimte en recreatie en niet direct met water. Naast gesprekken met Delfland voert de provincie ook gesprekken met waterschap Hollandse Delta over het realiseren van een waterberging in de polder Bolnes in Ridderkerk. Op deze plek zal ook een 150/50kV hoogspanningsstation voor een toekomstbestendige energievoorziening worden gerealiseerd wat zorgt voor de nodige uitdagingen.</p>	<p>De zinnen over het 'meezoeken' naar locaties zijn aangepast naar het 'kijken naar de ruimtelijke inpassing'.</p> <p>Een verwijzing naar de volgorde van betrokkenheid van gemeenten is verwijderd.</p> <p>De uitspraak dat de provincie kennis is kwijtgeraakt is genuanceerd door te alleen te noemen dat de kennis 20 jaar geleden groter was en er nu hernieuwde aandacht voor is. In de subbevinding is aangevuld dat er kennis behouden is in andere opdrachten zoals recreatie en natuur.</p> <p>Een subbevinding is toegevoegd om te verwijzen naar de waterberging in</p>

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
				Ridderkerk en bevinding 35d daarover.
58.	Pagina 53, onder 48.	Graag in de zin: "Wanneer een ontwikkeling minder geschikt is vanuit het principe 'water en bodem sturend' of botst met het omgevingsbeleid, is de provincie nauw betrokken." de woorden: "minder geschikt is vanuit het principe 'water en bodem sturend' of" verwijderen. De aanleiding is in alle genoemde gevallen namelijk de botsing met het omgevingsbeleid.		Het zinsdeel is verwijderd.
59.	Pagina 53, onder c en pagina 73	In de zin: "Bij de ontwikkeling van woningbouw in de Gnephoek in Alphen aan den Rijn, een andere casus in dit onderzoek, is de provincie sinds 2022 nauw betrokken, met name op het gebied van 'water en bodem sturend', zie paragraaf 4.2." graag "met name" vervangen door "onder andere". De provincie is bijvoorbeeld ook nauw betrokken bij mobiliteit, zoals ook benoemd in het interview. Als gevolg daarvan ook graag op pagina 73 in de zin: "Vanaf 2022 was de provincie met name betrokken bij het uitwerken van de plannen op het gebied van water en bodem en bieden van kennis daarbij," de woorden "met name" verwijderen.		De zinnen zijn aangepast.
60.	Pagina 53 onder d	Het klopt dat de Gnephoek nog niet door PS als woningbouwlocatie is opgenomen in de Omgevingsverordening, maar dit proces loopt wel.	In principe worden er geen nieuwe 3ha locaties meer aangewezen voor woningbouwontwikkeling. In de herziening wordt nog een aantal locaties 'geruild' en is er ruimte voor her en der een straatje erbij	De voorgestelde zinnen zijn behoudens een redactionele aanpassing overgenomen.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		<p>Graag na de zin: "Hiervoor moet de Omgevingsverordening worden gewijzigd." de zin toevoegen: "Dit proces loopt en wordt naar verwachting in april 2026 afgerond".</p> <p>De passage: "Andere mogelijke locaties voor nieuwbouw waar de provincie op dit moment ook een actieve rol neemt, zoals in Sliedrecht-Noord en de Zuidplaspolder, zijn minder geschikt vanuit het principe 'water en bodem sturend' en vragen daarom betrokkenheid van de provincie." is onjuist en dit is zo niet gezegd in het interview.</p> <p>Het is van groot belang dat deze zin vervangen wordt bijvoorbeeld door de passage: "Een vergelijkbaar traject is in het verleden doorlopen voor het Middengebied van de Zuidplaspolder (Cortelande) en wordt nu doorlopen voor Sliedrecht Noord. Ook hier was (Cortelande) en is (Sliedrecht Noord) sprake van strijdigheid met het provinciale omgevingsbeleid (niet aangewezen als één van de nieuwe woningbouwlocaties groter dan drie hectare en gelegen buiten bestaand stads- en dorpsgebied), net zoals in het geval van de Gnephoek."</p>	<p>onder voorwaarden. Uitgangspunt is dat de huidige aangewezen en al in het omgevingsbeleid vastgelegde '3 ha locaties' nog beschikbaar zijn voor (woning-)bouw en dat daarmee de hele woningbouwopgave kan worden gerealiseerd. Nieuw woningbouwopgaven moeten gerealiseerd worden binnen bestaand aangewezen gebied.</p> <p>Daarmee wordt de nog beschikbare open ruimte in ZH maximaal beschermd tegen bebouwing, ten gunste van andere prioritaire opgaven waaronder water- en bodem.</p>	
61.	Pagina 56	Graag de zin verwijderen: "In het groepsgesprek is aangegeven dat water en bodem belangrijker waren dan aspecten zoals de ligging in het Groene Hart of een open landschap." Als dat is aangegeven dan is		De zin is verwijderd.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		<p>dat foutief geweest. Er kan wel worden aangegeven dat water en bodem zwaar zijn meegewogen in de integrale afweging door GS. Dat is ook te lezen in de stukken over de integrale afweging.</p>		
62.	Pagina 58 en pagina 71	<p>Graag in de zin: "Als het gebied groter wordt en het schaalniveau hoger wordt, wordt het provinciaal beleid vaak sectoraler of een verzameling van sectoraal beleid." de woorden "sectoraler of" verwijderen.</p> <p>Dan ook graag op pagina 71 in de zin: "Als het gebied groter wordt en het schaalniveau hoger wordt, wordt het provinciaal beleid meer sectoraal of een optelsom van sectoraal beleid." de woorden "sectoraal of" verwijderen.</p>		De tekst is aangepast.
63.	Pagina 65	<p>De zin: "De provincie heeft ook zelf de les getrokken dat de samenwerking soepel verliep zodra het over de inhoud ging in plaats van bestuurlijke verhoudingen." graag aanpassen. Dit is duidelijk een geleerde les van beide partijen, gemeente en provincie. Nu lijkt het alsof dit alleen bij de provincie lag en dat is niet het geval.</p>		De tekst is aangepast.
64.	Pagina 65	<p>De zin: "De provincie had het belang van vroegtijdige betrokkenheid van het waterschap als les meegenomen uit de eerder begonnen ontwikkeling van de Zuidplaspolder." is onjuist. Ook in de Zuidplaspolder was het waterschap vanaf het begin betrokken. Deze zin kan wel vervangen worden door:</p>		De tekst is aangepast.

Nr.	Passage, paginanr. of bevinding	Tekstuele opmerkingen	Inhoudelijke opmerkingen	Reactie RR
		"De provincie had het belang van het meetekenen van het waterschap met de Bestuursovereenkomst tussen de gemeente en de provincie als les meegenomen uit de eerder begonnen ontwikkeling van de Zuidplaspolder."		
65.	Pagina 82 onderaan	In de zin: "Vanwege de waterveiligheid is een deel van het gebied, de Vrouwgeestpolder, bestemd voor natuurontwikkeling in plaats van woningbouw. Hier wordt een flexibel peil gehanteerd." graag "de Vrouwgeestpolder" verwijderen. Het nieuwe natuurgebied komt in het noordelijke deel van de Gnephoekpolder en niet in de Vrouwgeestpolder.		De tekst is aangepast.
66.	Pagina 90 Bijlage 1 Vaststellen en/of goedkeuren projectbesluiten	Graag "vaststellen en/of" verwijderen. De provincie stelt geen projectbesluiten op voor primaire keringen. Die worden door de waterschappen vastgesteld en door de provincie goedgekeurd (of niet als ze niet voldoen aan de kaders, maar dat zal niet zo snel gebeuren).		De tekst is aangepast.
67.	Pagina 90-92 Bijlage 1		Jammer dat alleen de water taken en bevoegdheden in beeld zijn gebracht. O.a. vanuit WBS is het ook interessant om de relevante ruimtelijke taken en bevoegdheden te laten zien.	De reactie geeft geen aanleiding tot aanpassingen.

Overige aanpassingen

- Op basis van de wederhoorreacties van de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland, zijn de teksten van hoofdstuk 1, paragraaf 2.1, hoofdstuk 5, bijlage 1 en casusbeschrijvingen in bijlage 2 op enkele plekken aangepast of aangevuld. Deze teksten zijn gelijk in de verschillende nota's van bevindingen per provincie. De reacties waren niet tegenstrijdig en de wijzigingen betreffen vooral verduidelijkingen van de provinciale taken met betrekking tot water en provincie-specifieke nuanceringen betreffende de casussen.